

HANDELINGEN

VAN DE

SYNODE

DER

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK

IN

NEDERLAND,

GEHOUDEN VAN 14 TOT 23 AUGUSTUS 1877, IN HET KERKGEBOUW
DER CHR. GER. GEMEENTE TE UTRECHT.

III



KAMPEN
G. PH. ZALSMAN.
1877.

L. S.

Met dankbaarheid aan onzen God, die groot van goedertierenheid is, zetten wij ons tot het schrijven van een kort woord. Het heeft ten doel om »de Handelingen» der Synode, van 14 tot 24 Augustus gehouden te Utrecht, bij de leden der Christelijke Gereformeerde Kerk en bij allen, die in haren bloei belangstellen, in te leiden. Het was ons en velen met ons waarlijk goed eenige dagen in Utrecht door te brengen, in de grijze Bisschopstad, waar de eerste Christelijke Kerk in deze landen verrees, en die met zonder grond de wieg van het Christendom in ons Vaderland is genoemd. Utrecht heeft eene historische eerwaardigheid boven alle Nederlandsche steden. Het dagteekent reeds van den tijd der Romeinen. Het Sticht, door Willebrord hier gevestigd, en de Unie van 1579, hier geteekend, hangen met het Christendom in ons land en met ons onafhankelijk volksbestaan op het innigst te zamen. Voor 40 jaren is hier de tweede Synode onzer Kerk gehouden.

Met aangenaamheid herinneren wij ons het recht broederlijk samenzijn in het kerkgebouw der Christelijke Gereformeerde gemeente aldaar en het eenparig streven der Vergadering om de belangen van de Kerk, die zij vertegenwoordigde, te behartigen. Bij verschil van zienswijze op enkele punten, bleef de broederlijke liefde en eensgezindheid ongeschonden bewaard, en kennelijk heeft de Vergadering des Heeren hulp en leiding ondervonden. Neen, haar arbeid was niet volmaakt; alles wat wij doen, tot onze heiligste verrichtingen toe, is met zonde bevekt en roept om verzoening. Maar tot roem van Gods genade mogen wij zeggen: de Vergadering heeft getracht standvastig, onbewegelijk, overvloedig te zijn in het werk des Heeren, en zij mag er vast op rekenen, dat haar arbeid niet ijdel zal blijken. Wat zij gedaan heeft? Het antwoord op die vraag geeft u de inhoud der Notulen en Bijlagen, die in de volgende bladzijden gevonden worden. Leest ze met aandacht en belangstelling, vrienden en vriendinnen van het Godsrijk, en gij zult bespeuren, dat de Vergadering gebleven is bij de zuivere beginselen, die onze Kerk van haar geboorteur af gehuldigd heeft, en dat zij voortgebouwd heeft op de grondslagen, die in vorige Synoden gelegd zijn. Zij heeft belangrijke stappen voorwaarts gedaan. Gewichtige besluiten zijn genomen in zake de Theologische School te Kampen die het hart onzer Kerk is; in zake Uit- en Inlandsche Zending, die tot de bijzondere roeping der gemeente behoort; in zake de Zending onder Israël, uit hetwelk de zaligheid is; in zake de Kas voor Emeriti-predikanten-, Predikantsweduwen en Weezen, die nog jong is en met vele moeielijkheden te worstelen heeft; in zake van doch leest zelve de Notulen, en gij zult op de hoogte komen. Met name noemen wij het oprichten van een Leerstoel voor de zending, waartoe de vorige Synoden nog niet durfden overgaan, en het verkiezen van een Zendings-director, die zich geheel aan de opleiding van Zending-kweekelingen kan toewijden. Terwijl wij dit schrijven is reeds bekend

dat Ds. J. H. Donner, die tot Zending-director verkozen werd, de benoeming zich heeft laten welgevallen, iets dat ons en velen tot groote blijdschap strekt. Moge de Heere Zijneerw. sterken, hem met voortdurenden ijver en lust vervullen om de heilige zaak der Zending naar de mate zijner gaven en krachten te dienen. Maar moge ook de gemeente niet nalaten te bidden, dat haar Koning voorspoedig op het woord der waarheid moge rijden en den arbeid zegenen, die ter bevordering der komst van het Godsrijk onder Heiden en Jood aangewend wordt. Wij beleven ernstige tijden, tijden van toenemend ongelooft en stofvergoding, en onder hen, die op geloovig standpunt staan, wordt nog veel verdeeldheid, weinig samenwerking gevonden. Laat ons werken terwijl het dag is; de nacht komt, waaneer niemand werken kan. Met onderscheidene Kerken in den vreemde staat onze Kerk in eene zusterlijke betrekking; op deze Synode heeft zij de zusterhand aan de Evangelische Zendingkerk in België gereikt, en aan de Oud Gereformeerde Kerk in het Graafschap Bentheim eene niet onbelangrijke hulp toegezegd. Zoo moge zich de stroom der gemeenschap gedurig verbreeden en het welzijn van Zion met eenparige kracht behartigd worden.

Ruste 's Heeren onmisbare zegen op den arbeid der Synode en worde Zijne Gemeente alom uitgebreid en gebouwd.

September.

H. BEUKER, *President.*

J. HESSELS, *Scriba.*

HANDELINGEN *van de SYNODE der*
Christelijke Gereformeerde Kerk
in Nederland, gehouden van 14 tot 23 Augustus, 1877, in het kerkgebouw der Chr. Ger. Gemeente te UTRECHT.

Tegenwoordig zijn :

Uit de Provincie	<i>Groningen,</i>	de Leeraars :	J. HESSELS. J. NEDERHOED.
		» Ouderl. :	J. WIND, em. pred. M. DEKKER.
» » »	<i>Friesland,</i>	» Leeraars :	E. SEEGER. P. D. Vlieg.
		» Ouderl. :	L. HOEKERS. J. DEN BOER.
» » »	<i>Drenthe,</i>	» Leeraars :	H. VAN HOOGEN. J. H. SCHOENMAKERS.
		» Ouderl. :	L. MULDER. K. ENSINK.
» » »	<i>Overijssel,</i>	» Leeraars :	J. BAVINCK. W. H. GISPEN.
		» Ouderl. :	H. J. KLINKERT. B. WITZAND.
» » »	<i>Gelderland,</i>	» Leeraars :	J. F. BULENS. J. ALTING.
		» Ouderl. :	P. J. ISRAËL. G. BRINK.
» » »	<i>Utrecht,</i>	» Leeraars :	M. v. MINNEN. H. B. GEUCHIES.
		» Ouderl. :	P. v. D. LINDEN. J. v. D. BIJL.
» » »	<i>Noord-Holland,</i>	» Leeraars :	H. R. BEUKER. E. S. POSTMA.
		» Ouderl. :	B. H. BLANKENBERG. J. L. VAN APELDOORN.
» » »	<i>Zuid-Holland,</i>	» Leeraars :	J. H. DONNER. J. PH. SLUITER.
		» Ouderl. :	J. H. LANDWEHR. W. VETTER.
» » »	<i>Noord-Brabant</i>	» Leeraars.	D. K. WIELENGA. A. H. GEZELLE MEER- (BURG.

de Ouderl. : A. DEN DEKKER.
 J. MONTAGNE.
 Uit de Provincie *Zeeland*, » Leeraars : C. STEKETEE.
 A. L. LITTOOIJ.
 » Ouderl. : J. LENSE.
 B. M. DEN BOER.

Mede zijn tegenwoordig de Docenten der Theol. School te Kampen, DD. S. VAN VELSEN, A. BRUMMELKAMP, H. DE COCK, A. STEKETEE en M. NOORDTZIJ.

Eerste Zitting.

Dinsdag Voormiddag, 14 Aug.

ART. 1.

De Vergadering wordt geopend door den President der vorige Verdering, Ds J. H. DONNER. Hij laat zingen Ps. 134, en leest daarop een gedeelte voor uit het 2de Hoofdstuk van Paulus brief aan de Filippensen. Hij wenscht de Vergadering voor te gaan in het gebed tot den Heere, opdat zij iets moge hebben van het gevoelen, dat in *Christus Jezus* was, en wat Paulus daar noemt. Hij legt nadruk op de gewichtige roeping der Synode. Zij moet, gelijk de spreker van gisteravond in zijne doorwrochte en ernstige toespraak gezegd heeft, overvloedig zijn in het werk des Heeren en arbeiden met een harte volmoed en hoop voor de toekomst. Ware zelfvernietiging in gelijkvormigheid aan het Hoofd der Gemeente is vereischte. Wij moeten ons overgeven aan den Heere, onze meeningen en gedachten onderwerpen aan het woord der waarheid en met zegen trachten te arbeiden. Arbeiden in den geest en zin van Jezus Christus, die een eeuwig werk gewrocht heeft door Zijne zelfvernietiging. — Wij gaan voorbij, maar ons werk blijft. Het is nu 40 jaar geleden, dat in deze zelfde stad de tweede Synode onzer kerk is gehouden, en hoevelen zijn nog in leven van de leden, die op die Synode zitting hadden? Slechts een tweetal, n. l. de docenten S. VAN VELZEN en A. BRUMMELKAMP. Het werk blijft en leeft in de herinnering der kerk voort. Wij zijn ze niet vergeten, die mannen, die 40 jaar geleden hier gearbeid hebben, en met name noemen wij VAN RAALTE, SCHOLTEN, DE COCK, wiens zoon thans Docent en MEERBURG, van wien een zijner zonen onder de afgevaardigden naar deze Synode is. Wij gevoelen het gewicht der taak, die op ons rust, en hebben behoefte aan den bijstand des Heeren, dien wij nu biddend willen vragen.

ART. 2.

De lastbrieven worden gevraagd en gelezen. Op geen enkelen wordt aanmerking gemaakt, en al de primi zijn aanwezig, behalve van Friesland, waar P. D. Vlieg de plaats van A. v. d. Sluis jr. inneemt,

van Utrecht, waar de secundus van ouderling Z. VAN HALTEREN zitting moet nemen. Daar het echter niet zeker schijnt te zijn wie de secundus is, P. v. D. LINDE of W. KARSEMEIER, oordeelt de vergadering, dat het Notulenboek der Prov. Verg. van Utrecht hier alleen uitspraak kan doen, weshalve dat Notulenboek wordt ontboden en de plaats van den afgevaardigde tot zoolang open blijft. Ook is de primus ouderling van Drente, K. ENSINK, alsmede die van Zeeland, B. M. DEN BOER, nog niet aanwezig, maar zij worden verwacht.

ART. 3.

De Vergadering gaat over tot het kiezen van een President en Scriba. Met volstrekke meerderheid van stemmen wordt tot President gekozen Ds. H. R. BEUKER en tot Scriba Ds. J. HESSELS. Als Vice-President wordt Ds. D. K. WIELENGA en als Adjunct-Scriba Ds. J. NEDERHOED aangewezen.

ART. 4.

De aftredende President wenscht den gekozen broeders geluk met hunne benoeming. Niet zonder verklaarbaren schroom aanvaarden zij hunne betrekkingen. De President doet een beroep voor zich en den Scriba en voor geheel het moderamen op de welwillendheid der Vergadering, vraagt de medewerking der broeders, en noodigt allen uit met hem het aangezicht te zoeken van Hem, van wiens zegen alles afhankelijk is.

ART. 5.

De President verzoekt de Vergadering, volgens bestaande bepalingen, instemming te betuigen met de Belijdenisschriften der Chr. Ger. Kerk. De Vergadering voldoet hier gaarne aan en staat ten blijke daarvan op.

ART. 6.

De tijd der zittingen wordt bepaald als volgt:
's Voormiddags van 9—1 uur, 's Namiddags van 4—8 uur.
In beide zittingen zal eene pauze zijn van telkens een half uur.

ART. 7.

Wordt voorgelezen een schrijven van de Classicale Vergadering der Oud-Gereformeerde Kerk in het Graafschap Bentheim, waaruit blijkt, dat deze zusterkerk op onze Synode zendt de predikanten L. STROEVEN en J. SCHOENMAKERS. Deze broeders zijn tegenwoordig. De President heet hen hartelijk welkom en spreekt den wensch uit, dat hunne tegenwoordigheid den bestaanden broederband versterken en tot welzijn der wederkeerige kerken dienen moge.

ART. 8.

Tot Rapporteurs van de ingekomen stukken worden door den Presi-

dent benoemd de predikanten J. H. DONNER, W. H. GISPEN en J. H. SCHOENMAKERS, alsmede de ouderling B. H. BLANKENBERG.

ART. 9.

Wordt goedgevonden dat dadelijk de Synodale Commissie verslag geve van haren arbeid sedert de jongste Synode. De Secretaris dier Commissie leest dat verslag voor, dat met belangstelling aangehoord wordt. De President dankt den verslaggever en tevens de Commissie voor hetgeen zij in 't belang der kerk heeft gedaan. Hij releveert uit het verslag eenige punten, die nader en later behandeld moeten worden.

ART. 10.

Eer de Vergadering ter behandeling van eenig punt overgaat wordt voorgelezen een schrijven :

- a. Van de Gereformeerde Kerk in Afrika ;
- b. Van de Ware Hollandsche Gereformeerde Kerk in de Vereenigde Staten van N. America ;
- c. Van de Belgische Evangelische Zendingkerk.

Al deze kerken maken hare belangstelling in onze kerk openbaar, en wenschen hare gemeenschap te behouden. Van de twee eerstgenoemde kerken komen geene deputaten op onze Synode, maar van de Belg. Evang. Zendingkerk worden afgevaardigden verwacht.

ART. 11.

De President vraagt nu of iemand ook iets te vragen heeft naar aanleiding van het verslag der Synodale Commissie, dat in Bijlage 1 is te vinden. Eene vraag wordt gedaan: Is op het aan de Regeering gezonden adres ook eenig antwoord ingekomen? De vraag wordt ontkenkend beantwoord.

ART. 12.

Naar aanleiding van meergenoemd verslag stelt de Voorzitter voor dadelijk het nieuwe door de Synodale Commissie ontworpen eedformulier in behandeling te nemen. De Vergadering vindt dit goed en het ontwerp wordt voorgelezen. Het is van den volgenden inhoud :

»Ik zweer, dat ik, om eene benoeming als predikant in eenige gemeente te bekomen, nooit, direct of indirect, op eenigerlei wijze, iets zal beloven of doen beloven, iets zal geven of doen geven, en alles zal vermijden wat met het heilig karakter van zoodanige roeping naar de H. Schrift moet geacht worden in strijd te zijn.

Zoo waarlijk enz.»

De discussies worden geopend. Sommigen achten het nieuwe ontwerp voortreffelijk, anderen hebben nog al belangrijke bezwaren. Vooral het laatste gedeelte lokt bedenkingen uit, en hoe langer over het ontwerp gesproken wordt, hoe duidelijker het wordt, dat het zich lang niet in den algemeenen bijval der broeders mag verheugen.

ART. 13.

Intusschen is het ruim één uur geworden, en Ds. S. VAN VEISEN sluit deze eerste Zitting met dankzegging.

Tweede Zitting.

Dinsdag Namiddag 14 Aug.

ART. 14.

Ds. A. BRUMMELKAMP laat zingen Ps. 138 : 1

'k Zal met mijn gansche hart uw eer,

en gaat de Vergadering voor in het gebed. Ouderling K. ENSINK neemt zitting na van ganscher hart instemming met de Formulieren betuigd te hebben.

ART. 15.

De discussies over het nieuwe eedformulier worden voortgezet. Er wordt eene vergelijking gemaakt tusschen dit en het oude formulier en vele broeders hellen er kennelijk toe over om het oude maar stil te behouden. Eindelijk concentreert zich de discussie geheel om de vraag: zullen wij het oude behouden of niet? De President brengt haar in stemming

en de meerderheid verklaart zich voor het oude formulier.

ART. 16.

De Vergadering wil overgaan tot het behandelen der punten, op de Agenda vermeld. Maar vooraf komt de vraag ter tafel, of iemand, na het verslag in de Bazuin, nog behoefte heeft iets naders te hooren uit den mond der Commissie, die onze kerk op het Pan Presbyterian Council te Edinburg vertegenwoordigd heeft. Ontkennend wordt die vraag beantwoord, maar de Voorzitter geeft der Vergadering in overweging of wij geen gevoel van bevreemding en afkeuring moeten uitdrukken over het constitueeren van het Pan Presb. Council, alzoo mannen toegelaten zijn, die geen kerk vertegenwoordigen, terwijl onze afgevaardigden, die wel eene kerk vertegenwoordigen niet dan met groote moeite het woord konden krijgen.

Na eenige toelichting, door de Docenten verstrekt, en na de opmerking, dat onze afgevaardigden buiten hunne schuld te laat het onderwerp hebben opgegeven, waarover zij wenschten te spreken, vereenigen zich allen met het voorstel,

dat onze Synode voor het tegenwoordige geene behoefte meer heeft breeder over dit punt te spreken.

ART. 17.

De President stelt aan de orde wat onder letter A op de Agenda voorkomt, onder de rukriek

S A C R A M E N T E N.

Punt 1 luidt aldus :

Noord-Holland. De Synode besluite, dat onze Kerk den doop van predikers, door wie de grondwaarheden openlijk geloofend worden, niet meer erkenne.

De afgevaardigden van N. Holland lichten dit punt toe. Zij deelen mede dat niet hunne geheele Provinc. Vergadering met den inhoud van dit punt homogeen was, maar slechts enkele leden. De discussies worden nu geopend. Maar al spoedig blijkt dat het voorstel van N. Holland weinig sympathie bij de Vergadering vindt. Allereerst wordt gewezen op wat in 1872 te Groningen ten aanzien van de doopskwestie besloten is. Voorts wordt geconstateerd dat sedert dien tijd geene ingrijpende veranderingen in de kerkgenootschappen buiten ons hebben plaats gegrepen, en dat reeds toen bestond waarvan het punt op de Agenda gewaagt, n. l. het openlijk loochenen van grondwaarheden door predikers.

De Vergadering alles overwogen hebbende, oordeelt vooralsnog bij het besluit van Groningen — art. 17 — te moeten blijven.

ART. 18.

Punt 2 komt nu in behandeling. Het luidt aldus :

Friesland. De Synode spreke uit of de doop bediend niet *in* maar *tot* den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes, als wettig moet worden beschouwd.

Frieslands afgevaardigden geven toelichting en zeggen, dat dit punt naar aanleiding van eene geschiedenis, op de Agenda gekomen is. Een hervormde dominé had een kind gedoopt met de formule: *tot* den naam enz., en de ouders van dat kind hadden bezwaar in de wettigheid van dien doop. Zij kwamen met hun bezwaar op den Kerkeraad, deze op de Classis, de Classis op de Provincie en de Provincie voelde behoefte en begeerte over dit punt de Synode te hooren. In de discussie wordt verschil van gevoelen openbaar. Sommigen willen zulk een doop voor wettig, anderen voor onwettig verklaren, maar verre de meesten deelen het gevoelen, dat de wettigheid niet met grond te betwijfelen valt. Twee voorstellen ontwikkelen zich allengs uit het debat.

V o o r s t e l 1.

De Synode, hoewel oordeelende, dat in de Kerk steeds moet gedoopt worden *in* den naam enz., bepaalt dat men den doop, bediend *tot* den naam enz. aan zulken, die van een ander kerkgenootschap tot ons overkomen, daarom alleen niet voor onwettig zal houden.

V o o r s t e l 2.

De Verg. oordeelt, dat de doop, die bediend is tot den naam enz. niet onvoorwaardelijk kan verworpen worden, dewijl de beteekenis, daaraan gehecht, geheel dezelfde kan zijn als die der gewone formule. Wijl echter de Synode in 1872 de mogelijkheid van twijfelachtige gevallen vooronderstelt, en ter beoordeeling en beslissing van de kerkeraden gelaten heeft, oordeelt de Synode dat ook deze gevallen daaronder kunnen gebracht worden.

Het eerste voorstel wordt aangenomen.

ART. 19.

Punt 3 onder letter A luidt:

Zeeland. De Synode wake tegen onkerkelijke bediening des H. Avondmaals door leeraars onzer Kerk, wijl het Sacrament der gemeente toebehoort en haar alleen moet bediend worden.

Uit de toelichting van Zeelands afgevaardigden blijkt, dat eigenlijk niet de bediening, maar de viering des Avondmaals, zooals die b. v. te Neerbosch geschied is, bedoeld wordt. Eer de beraadslagingen over dit punt aanvangen, wordt de vraag gedaan, of het hier eigenlijk wel behoort. Als een of ander lidmaat heeft gezondigd moet het behandeld worden door de respectieve kerkbesturen, en als dit niet geschied is, mag men niet ter Synode komen.

Zeeland dringt echter op behandeling aan en meent daarop, blijkens analoge gevallen, aanspraak te hebben. Het wil gaarne dat de Synode zich uitspreke, opdat het beslistheid erlange.

Nu wordt de vraag gedaan of onze Kerkorde zich niet duidelijk over de wijze van Avondmaalsviering uitgelaten heeft. Met name wordt gewezen op art. 63 der Kerkorde van Dordrecht in verband met een paar andere artikelen. De Vergadering vindt dit duidelijk en is er verre af in het Avondmaal een geloovige liefhebberij te zien. Zeeland verlangt niets meer dan eene besliste verklaring,

weshalve de zaak met verwijzing naar bestaande artikelen als geëindigd beschouwd wordt.

ART. 20.

T H E O L O G I S C H E S C H O O L.

Letter B der Agenda komt aan de orde.

Z. Holland. De Synode geve eene nadere explicatie of juistere omschrijving van Art. 9 van het Reglement voor de Theol. School, in verband met letter B art. 1 der Synodale bepalingen, alzoo dat het duidelijk blijkt, of degenen, die van buiten komen ook een jaar lidmaat moeten zijn, voor zij tot het examen toegelaten worden en of zij geene opleiding bij eenige inrichting of eenigen leeraar mogen genoten hebben.

Uit de toelichting van Z. Hollands afgevaardigden blijkt, dat dit punt zijn ontstaan verschuldigd is aan eene geschiedenis, die in de classis Bergen op Zoom heeft plaats gevonden. Naar aanleiding van

die geschiedenis ontspoon zich de dubbele vraag: *a.* Moeten degene, die van buiten komen, ook een jaar lidmaat onzer gemeenten zijn? *b.* Mogen zij geene opleiding aan eenige inrichting of bij eenigen leeraar genoten hebben om naar art. 8 geëxamineerd te worden? De Classis en ook de Provincie hebben er behoefte aan, dat de bestaande bepalingen op dit punt verduidelijkt worden.

De discussies worden geopend over de eerste vraag. Art. 9 van het Reglement voor de Theol. School wordt gelezen en in verband daarmee opgeslagen letter B art. 1 der Synodale bepalingen. Allen gevoelen al spoedig, dat aan verduidelijking behoefte bestaat, en achten het billijk art. 9 van 't Reglement ook op degenen, die van buiten komen, toe te passen. Het volgende voorstel wordt aangenomen:

De Synode oordeelt, dat Art. 9 alinea 1 van het Reglement voor de Studenten van de Theol. School, van toepassing zal zijn op allen, van waar ze ook komen, die tot het praeparatoir of peremtoir examen wenschen toegelaten te worden; dus ook op hen, die naar Art. 8 wenschen geëxamineerd te worden.

Nu uitgemaakt is, dat niemand tot het peremtoir examen mag worden toegelaten of hij moet een jaar lidmaat onzer gemeente zijn geweest, verklaart Zuid-Holland geene behoefte te hebben, dat de Synode over de tweede vraag zich uitspreke.

ART. 21.

Aan de orde wordt gesteld letter D der Agenda, handelende over de

KAS VOOR EMERITI-PREDIKANTEN, PREDIKANTS- WEDUWEN EN WEEZEN.

Voorstellen van de Commissie der Kas.

1. De Synode wijze wegen en middelen aan om het inkomen der Algemeene kas te verhoogen en te verbeteren.
2. De Synode vestige hare aandacht op de Emeritaats-verklaring.
3. De Synode omschrijve of verduidelijke art. 13 van het Reglement met het oog op degenen, die de kerk verlaten en later terugkeeren.

Voorstellen der Provinciën.

1. *Groningen.* De Synode besluite, dat er van den Staat der kas voor Emeriti-predikanten om jaarlijks een specifiek verslag gezonden worden aan al de gemeenten onzer kerk en dat dit verslag om kosten te mijden achter 't verslag der Curatoren vergadering geplaatst worde.
2. *Friesland.* De Commissie der kas zende jaarlijks een beredeneerd en specifiek Verslag van ontvangst en uitgaaf, onder de noodige discretie aan iederen kerkeraad.
3. *Groningen.* De Synode blijve bij het beginsel van vrijwillige bijdragen door collecten ten behoeve der kas voor Emeriti-predikanten, enz.
4. *Friesland.* Omtrent de Kas voor Emeriti-Predikanten enz. spreke de Synode uit: „bedoelde kas zij, in overeenstemming met Art 13 der Syn. van Dordt, een kas

ter ondersteuning, opdat het beginsel der inning volgens het voorstel der Commissie geen vereischte worde. (Tegen dit besluit is door 5 leden der Prov. vergadering protest aanteekend.)

5. *Drenthe*. De Synode brenge nog geene verandering in Art. 9 van het bestaande Reglement voor de kas van Emeriti-pred. enz.

6. *N. Holland*. De Synode neme maatregelen waardoor de Commissie voor de kas van Emeriti-predikanten enz. waarborg krijgje, dat zij ongestoord aan hare verplichtingen kan voldoen. Daartoe verklare de Synode hoe groote som er jaarlijks noodig is, verdeele die procentgewijze oer de Provincien, terwijl zij de verdere regeling aan Provincien, Classes en gemeenten overlaten.

7. *N. Brabant*. De Synode wijze het voorstel af van de Commissie der kas voor Em. pred. enz. betreffende de inning der gelden.

8. *Zeeland*. De Synode gelaste de Classes personen te benoemen, die de belangen van het Emeritaatsfonds behartigen.

9. *Overijssel*. De Synode besluite, dat gemeenten, wier predikant emeritus wordt of sterft, voor een deel in het onderhoud, in het eerste geval van den predikant, en in het tweede van diens weduwe en weezen moeten voorzien; de hoegrootheid van dit deel door de Classis in overleg met den betrokken kerkeraad te bepalen.

10. *Z. Holland*. De Synode verklare, in welke verhouding de Commissie voor Emeriti-pred. enz. staat tot de predikanten die van eene Classis het Emeritaat erlangen.

Welke punten zullen eerst behandeld worden? De prioriteit wordt gegeven aan de voorstellen der Commissie voor de kas enz. maar alzoo die Commissie eerst morgen met haar Verslag gereed is, waaruit de toestand der kas kan blijken, komt een protest van B. AMSING, emeritus predikant, tegen de Commissie der kas en tegen de Prov. Verg. van N. Holland, die hare approbatie aan de handelingen van de Commissie voor de kas geschonken heeft, in behandeling.

ART. 22.

Inmiddels is het 8 uur geworden en de verdere behandeling van het protest moet tot morgen worden verschoven. Ds. H. DE COCK laat zingen het 7de vers uit den Avondzang:

O Vader, dat Uw liefde ons blijk,

en sluit deze zitting met dankzegging.

Derde Zitting.

Woensdag Voormiddag 15 Aug.

ART. 23.

De Synode vangt deze Zitting aan met het zingen van Ps. 122 : 3.

Dat vrede en aangename rust,

en bidt bij monde van Ds. A. STEKETEE den Heere om Zijnen zegen.

ART. 24.

De afgevaardigde Ouderling uit Zeeland, B. M. DE BOER, is nu ook aanwezig. Op de vraag waarom hij een dag te laat komt, antwoordt hij, dat hij door zijne zaken was verhinderd. De Vergadering kan die reden niet billijken en geeft hare afkeuring over zijn wegblijven te kennen.

ART. 25.

Het Notulenboek der Prov. Verg. van Utrecht — zie Art. 2 — is nu ook aanwezig, maar verspreidt nog het gewenscht licht niet. Een ernstig donker blijft zweven over de vraag, wie de secundus van Z. VAN HALTEREN is, en wie der beide, in art. 2 genoemde, broeders zitting moet nemen. Wijd en breed wordt over dit punt gesproken, maar eindelijk komt de vergadering tot het besluit dat het niet door haar moet uitgemaakt worden, maar door de Prov. Verg. van Utrecht, die hare afgevaardigden leveren moet.

ART. 26.

De notulen van de gisteren behandelde zaken worden gelezen en geaprobeerd.

ART. 27.

Het protest van B. AMSING tegen de Commissie voor de kas en tegen de Prov. Verg. van N. Holland wordt nu verder beproken.

De Commissie van rapporteurs brengt de Vergadering met de geheele geschiedenis op de hoogte. Zij geeft de quintessens van wat op 32 pagina's post van AMSING's protest staat terug. De Vergadering verneemt vooreerst, dat de Commissie de toelage van B. AMSING met f 100 per jaar heeft verminderd. Zij heeft dit gedaan, omdat de behoeften van zijn gezin minder vorderden en omdat hij door zijn vertrek naar Anna Paulowna, waar hij tijdelijk eene gemeente dient, nog al eenige revenuen had. De Vergadering verneemt verder, dat de Prov. Verg. van N. Holland B. AMSING heeft beschuldigd, dat hij zich niet al te oprecht, althans niet open genoeg, heeft uitgelaten tegenover de Commissie in zake de verbetering van zijn finantieelen toestand.

Ds. B. AMSING, die zelf tegenwoordig is, wordt voor en na over het punt in kwestie gehoord.

Wijd en breed wordt over de handelwijze der Commissie en der Provinciale Verg. van N. Holland gesproken. Maar van lieverlede begint de Vergadering alles duidelijk te worden. Zij vereenigt zich, wat de handelingen der Commissie voor de kas aangaat, in het volgende voorstel:

De Synode oordeelt, dat de Commissie der kas in zake Ds. B. AMSING overeenkomstig hare bevoegdheid en naar billijkheid heeft gehandeld.

Maar hoe heeft de Prov. Verg. van N. Holland zich omtrent B. AMSING gedragen? Heeft zij met grond beweerd, dat hij zich niet open en rond genoeg heeft uitgelaten tegenover de Commissie? Over deze zaak wordt na de aanneming van het eerste voorstel niet lang gedelibereerd. Met recht, dit staat vast, heeft de Prov. Vergadering de handelingen der Commissie goedgekeurd. De Synode vereenigt zich verder in dit voorstel:

Naar aanleiding van het bespreken van B. AMSING's protest tegen de Prov. Verg. van N. Holland spreekt de Synode uit, dat ook zij meer openheid van dezen broeder in die zaak zou hebben gewenscht.

Van dit een en ander wordt B. AMSING mededeeling gedaan en hem geraden in de uitspraak der Synode te rusten. Maar hij kan dat niet en dient het volgende protest in:

De ondergeteekende protesteert tegen het besluit der Synode als onbillijk, wat het eerste en onbewezen wat het tweede aanbetreft, en begeert dat dit in de Notulen opgenomen worde.

Utrecht,

15 Aug. 1877.

B. AMSING, Em. pred.

ART. 28.

De Commissie voor de kas van emeriti-predikanten enz. geeft bij monde van haren Secretaris Ds. J. STRIJKS verslag van hare werkzaamheden. Met belangstelling hoort de vergadering dit verslag aan en de President dankt den verslaggever voor zijne moeite.

Verder licht de Penningmeester der kas, Oud. L. HOEKERS, de Vergadering in omtrent den staat der kas. Naar aanleiding van het gehoorde doet een van de leden der Verg. de vraag: kan de penningmeester ook specifiek opgeven, hoeveel elke provincie in de kas gebracht heeft en hoeveel getrokken in het afgelopen boekjaar? Niet oogenblikkelijk, luidt het antwoord van den penningmeester. Hierop geeft de voorzitter specifiek op hoeveel elke provincie in de kas gestort heeft in het boekjaar 1875/76 en hoeveel getrokken. Maar uit deze opgave is geen vast besluit te trekken, omdat zij, die eene toelage ontvangen, niet altijd in hunne provincie blijven wonen. Alleen de opgave van de opbrengsten in elke provincie heeft waarde en volgt hier.

Groningen	bracht in de kas	f 1789.
Friesland	» » » »	» 1348.
Drente	» » » »	» 490.
Overijssel	» » » »	» 689.
Gelderland	» » » »	» 562.
Utrecht	» » » »	» 349.
N. Holland	» » » »	» 1245.
Z. Holland	» » » »	» 2119.
N. Brabant	» » » »	» 948.
Zeeland	» » » »	» 529.

Aan den Secretaris wordt gevraagd of hij tegen de volgende zitting specifiek opgeven kan, hoeveel elke provincie trekt uit de kas. Hij antwoordt bevestigend en belooft tegen den genoemden tijd gereed te zijn.

ART. 29.

Nog wordt naar aanleiding van het gehoorde verslag de vraag gedaan of de penningmeester der kas ook gecontrôleerd wordt. Uit het antwoord des penningmeesters blijkt, dat buiten de Commissie om geene contrôle bestaat. Zou het, zoo wordt verder gevraagd, uit een oogpunt, niet van wantrouwen, maar van richtig beheer, niet wenschelijk zijn, dat door de Synode eene Commissie benoemd worde, die de boeken van den penningmeester naziet. Hiertegen wordt ingebracht, dat het voldoende is dat de Commissie dit zelve doet en dat ook de penningmeester der Theol. School en der Zending alleen door het Curatorium en de Zendingcommissie gecontrôleerd wordt, zoodat het hier een algemeen beginsel raakt en eerst de vraag beantwoord moet worden, of ook daarin verandering zal worden gebracht. Daarop wordt geantwoord, dat dit eerst ter sprake kan komen bij de behandeling der Theol. School en Zendingkas. De president vraagt of het voorstel tot benoeming van eene Commissie, boven bedoeld, ondersteuning vindt. Een toestemmend antwoord volgt. Inmiddels wordt door een ander lid het voorstel gedaan om te stemmen over de vraag: zal men bij het oude blijven of tot verandering overgaan? De president meent aan dit voorstel de prioriteit te moeten geven en brengt het in omvraag. De uitslag is dat besloten werd

bij het oude te blijven.

ART. 30.

Nu komt in behandeling letter D der Agenda punt 1 alinea 2 in verband met een voorstel der Commissie van meergenoemde kas, dat betrekking heeft op de Emeritaatsverklaring. Hiertoe behoort ook punt 10 van letter D, dat aldus luidt:

Z. Holland. De Synode verklare in welke verhouding de Commissie voor Em. pred. enz. staat tot de predikanten, die van eene Classis het emeritaat erlangen.

De vereischte toelichtingen worden verstrekt en de discussies geopend. Vooral over het laatste punt wordt in verband met eene geschiedenis in *Z. Holland* gesproken. Maar het punt kan niet afgehandeld worden in deze zitting, daar de tijd voor haar bepaald verstreken is. In de volgende zitting zal men er op terugkomen.

ART. 31.

De Vice-President sluit de voormiddags-samenkomst met dankzegging nadat gezongen is Ps. 133: 3,

Waar liefde woont gebiedt de Heer den zegen,

Vierde zitting.*Woensdagnamiddag 15 Aug.***ART. 32.**

De scriba opent deze zitting met gebed, nadat gezongen is Ps. 90 : 9,
Laat uw genâ ons met haar troost verrijken,

ART. 33.

De vice-president neemt de voorzittersplaats in, daar de president door eene lichte ongesteldheid afwezig is.

ART. 34.

De vergadering komt terug op de punten in art. 29 genoemd. Het voorstel der commissie van de kas komt nu aan de orde. Het luidt aldus :

a. Niemand worde emeritus verklaard beneden den leeftijd van 65 jaren, tenzij werkelijke zwakheid naar lichaam of ziel daartoe noodzaken. Het geschiede niet enkel door de classis, maar met goedvinden van de provincie, altijd gedekt door een certificaat, door een bevoegd geneeskundige afgegeven.

b. De betrokkene gemeente, classis, provincie en de algemeene kas dragen ieder $\frac{1}{4}$ bij tot de noodzakelijk geworden ondersteuning.

c. Eene commissie van 5 leden, één uit de gemeente, één uit de classis, één uit de provincie en twee uit de commissie bepalen het *t a n t u m*.

De docenten geven hun præadvies en de beraadslagingen beginnen.

Eerst wordt over *a* gesproken en al spoedig blijkt, dat de bepaling van 65 jaar schier niemand bevalt en dat de geheele eerste helft van *a* geene sympathie vindt. Maar de tweede helft bevat eene gedachte die veler sympathie wegdraagt. Alleen hebben sommigen nog bezwaar tegen de uitdrukking provincie en zouden haar gaarne vervangen zien door provinciale deputaten. Nu wordt het volgende voorstel in stemming gebracht en aangenomen.

De emeritaats-verklaring geschiedt niet enkel door de classis, maar de classis, gesteund door de provinciale deputaten, verleent het emeritaat.

Door de aanneming van dit voorstel is tevens voldaan aan de vraag van Zuidholland in punt 10 letter D.

ART. 35.

Nu komt *b* aan de orde. Sommigen zijn tegen verandering, anderen er voor. De vraag moet dus eerst in stemming of men bij het oude verblijven zal of niet. De uitkomst toont, dat de meesten verandering wenschen. Men acht het billijk, dat de betrokkene gemeente tot de

ondersteuning van haar emeritus geworden predikant bijdrage. Maar zal alleen de gemeente, of ook de classis en de provincie, waaronder hij ressorteert, bijdragen? Het antwoord der vergadering luidt:

Alleen de gemeente en als deze te zwak is de classis.

Eindelijk moet nog een antwoord gegeven worden op de vraag: hoeveel zal de gemeente bijdragen?

Het volgende voorstel bevat het antwoord der vergadering:

De gemeente drage $\frac{1}{6}$ van de ondersteuningsom bij, bij onvermogen gesteund door classis en provincie. Evenwel wordt de gemeente van alle ondersteuning ontslagen, als de leeraar haar minder dan een jaar gediend heeft.

ART. 36.

Over *c* zal later gehandeld worden.

Na de pause is de president weer in de vergadering, maar verzoekt den vice-president gedurende deze zitting voor hem het praesidium waar te nemen.

ART. 37.

De secretaris der kas voldoet aan het hem gedaan verzoek om mede te deelen de som, die thans elke provincie trekt uit de kas voor de em. pred. enz., die dit bij haar geworden zijn. Uit die mededeeling blijkt, dat op dit oogenblik

Groningen uit de kas trekt	f 2712.
Friesland » » » »	» 1245.
Drenthe » » » »	» 700.
Overijssel » » » »	» 675.
Gelderland » » » »	» 500.
Utrecht » » » »	» 200.
N. Holland » » » »	» 1450.
Z. Holland » » » »	» 3277.
N. Brabant » » » »	» 500.
Zeeland » » » »	» 900.

De secretaris wordt bedankt voor zijne welwillendheid en zijne mededeeling voor kennisgeving aangenomen.

ART. 38.

Aan de orde is punt 1 van de voorstellen der commissie voor de kas onder letter D der Agenda.

De Synode wijze wegen en middelen aan om het inkomen der algemeene kas te verhoogen en te verbeteren. Uit de toelichting blijkt, dat dit punt in verband staat met de tabel, die door de commissie aan de kerkeraden gezonden is en waarbij al de gemeenten onzer kerk in 7 klassen ingedeeld zijn, alsmede met punt 3, 5, 6 en 7 onder letter

D. Het geldt de vraag, op welke wijze de gelden zullen worden verkregen, die de kas noodig heeft om aan hare bestemming te voldoen. De provinciën Groningen, Friesland, Drenthe, N. Brabant en ook Zeeland, gelijk uit de mededeeling van de afgevaardigden blijkt, willen blijven bij het bestaande beginsel van vrijwillige bijdragen door collecten. Zij willen dat, *a* omdat de toestand der kas, haars erachtens, nog niet zoo is, dat hij eene verandering in de bijdragen dringend gebiedt; *b* omdat een hoofdelijke omslag of gedwongen heffing in strijd is met het vrijwilligheidssysteem, dat onze kerk huldigt, en *c*. omdat het invoeren van vaste bijdragen schadelijk zou kunnen werken voor de vrijwillige giften ten bate der theologische school, zending enz.

Anders oordeelt Noord-Holland. Het wijst op het aanzienlijk te kort dat de kas jaar op jaar heeft en dat op den duur zoo niet kan blijven. Het acht het noodzakelijk, dat de commissie weet van waar en hoe zij de benodigde gelden zal verkrijgen en oordeelt, dat het vrijwilligheidssysteem door het geven van vaste bijdragen volsterkt niet aangerand, maar veeleer gehandhaafd wordt, ja daarin zijne belichaming vindt. Vrijwilligheid is nog geheel iets anders dan willekeur en de tegenstelling tusschen vrijwilligheidssysteem en gedwongen bijdragen is niet juist. Liever moest men van vaste en vlottende bijdragen spreken. Men maakt in de redeneering een sprong van het corporatief tot het persoonlijk recht, en de werkelijkheid is, dat in April a. s. het kapitaal geheel verteerd zal zijn, als er geene maatregelen genomen worden. Er is gesproken van een derde collecte, maar de collecten worden zoo menigvuldig, dat de opbrengst verminderen zal naarmate het getal collecten toeneemt. De commissie moet waarborg hebben, dat zij ongestoord aan hare verplichtingen kan voldoen.

Verschillende broeders nemen deel aan het debat, maar gaande weg wordt het duidelijker welk gevoelen den meesten steun vindt. Er zijn wel enkele broeders, die in menig opzicht met N. Holland overeenstemmen, maar oordeelen toch, dat de Synode vooralsnog bij de gewone wijze van inning moet blijven. Voor vrijwillige bijdragen door collecten is verreweg de meeste sympathie bij de vergadering. Inmiddels was een voorstel ingediend van dezen inhoud:

»De Synode meent met het oog op het vorige besluit geene verandering te moeten brengen in art. 9 van het bestaande reglement voor de kas van em. pred. enz.

De voorzitter stelt voor om tot stemmen over te gaan tusschen dit voorstel en dat van N. Holland. De uitslag is, dat verre de meerderheid nog geene verandering wenscht, maar voor vrijwillige bijdragen door collecten is.

ATT. 39.

Ds. M. NOORDTJIJ sluit deze zitting met dankzegging, na dat gezongen was Ps. 65 : 1.

De lofzang klimt uit Zions zalen.

Vijfde zitting.*Donderdagvoormiddag 15 Aug.***ART. 40.**

Ds. E. SEEGER gaat de vergadering voor in 't gebed, nadat zij gezongen had Ps. 119:3.

Och schonk Gij mij de hulp van uwen Geest.

ART. 41.

De notulen der beide zittingen van gisteren worden goedgekeurd.

ART. 42.

Inmiddels is in de vergadering gekomen TH. EGGENSTEIN, predikant te Antwerpen. Hij stelt den president een schrijven ter hand, waaruit blijkt, dat hij met den ouderling MATTHIJSEN door de Belg. evangel. zendingskerk naar deze Synode is afgevaardigd. MATTHIJSEN is echter niet tegenwoordig. De praeses heet Ds. EGGENSTEIN welkom en verzoekt hem de voor hem bestemde plaats in te nemen. Later zal hem gelegenheid gegeven worden te spreken.

ART. 43.

Aan de orde wordt gesteld de vraag: door welke middelen kan de finantieele toestand der kas voor em. pred. enz. verbeterd worden? Deze vraag, die een der voorstellen van de commissie der kas opneemt, staat in verband met het gisteren genomen besluit.

De praeses noemt namens het moderamen drie wegen:

- a. Het houden van een derde collecte;
- b. Eene opwekking aan de classicale correspondenten om al hun ijver aan te wenden in het belang der kas;
- c. Het openbaar maken van den toestand der kas, opdat de gemeenten met hare behoeften bekend worden en men zien kan welke gemeenten zich aan verzuim schuldig maken.

Over die drie wegen worden de discussies geopend. Verschillende gedachten worden openbaar en nog andere wegen aangegeven om het verlangde doel — verhooging van het inkomen der kas — te bereiken. De een wil een opwekkingscirculaire aan de kerkeraden zenden. Een ander wil drieërlei kaarten laten drukken van dezen inhoud:

1. Tegen den moet gecollecteerd worden.
2. Gij hebt nog niet gecollecteerd.
3. Gij hebt nog maar eenmaal gecollecteerd,

en deze naar gelang der behoeften aan de gemeenten doen toekomen.

Maar over 't geheel kan men zich in het voorstel van het moderamen vrijwel vinden. Eerst wordt over het houden van een derde collecte het oordeel der verg. gehoord. De commissie voor de kas acht het wenschelijk, dat die collecte, als zij noodig blijkt, wordt aanbevolen of door het moderamen der Synode of door de syn. commissie. Zij is over-

tuigd dat dit in het belang der collecte is. De verg. deelt dit gevoelen, alleen moet nog uitgemaakt worden of de aanbeveling van het moderamen der Synode of van de synodale commissie zal uitgaan. In stemming gebracht verkrijgt het eerste -- aanbeveling door het moderamen -- de meerderheid.

ART 44.

Daarna wordt punt *b* van het bovengenoemde voorstel besproken. De werkzaamheid der classikale correspondenten kan — oordeelt het moderamen — veel tot bevordering der goede zaak bijdragen. Zij kunnen voor het tijdig inkomen der collecten zorgen en anders de reden voor het te laat inkomen mededeelen. Een voorstel in dezen geest wordt ingediend en aangenomen.

De Synode oordeelt, tot aanvulling van art 6 van het reglement voor de kas, aan de voor dit doel benoemde classicale correspondenten te moeten opdragen te zorgen, dat de collecten uit de respectieve gemeenten der classes op den door het reglement bepaalden tijd in handen van den penningmoester der kas zijn. En zoo van eenige gemeente de collecte nog niet ingekomen is moeten zij daarvan de reden opgeven.

ART. 45.

Met punt *c* wordt in verband gebracht letter D sub 1 en 2 van de Agenda.

Groningen. De Synode besluite, dat er van den staat der kas voor emeriti-predikanten enz. jaarlijks een specifiek verslag gezonden worde aan al de gemeenten onzer kerk en dat dit verslag om kosten te mijden achter het verslag der curatorenvergadering geplaatst worde.

Friesland. De commissie der kas zende jaarlijks een beredeneerd en specifiek verslag van ontvangst en uitgaaf, onder de noodige discretie, aan iederen kerkeraad.

Het belang van den inhoud dezer punten wordt van verschillende zijden in het licht gesteld. De vergadering is het spoedig eens en besluit,

dat jaarlijks een nauwkeurig verslag van de ontvangsten en uitgaven der kas zal worden gedrukt en dat hiervan eenige exemplaren aan de onderscheidene gemeenten ter verspreiding zullen worden toegezonden.

ART. 46.

Aan de orde komt punt 3 van de voorstellen der commissie voor de kas :

De Synode omschrijve of verduidelijke art. 13 van het reglement der kas met het oog op degenen, die de kerk verlaten en later terugkeeren.

Uit de toelichting der commissie blijkt, dat dit punt zijn oorsprong aan een concreet geval, rakende de weduwe H. WEENING, heeft te danken. Spoedig gevoelt de vergadering, dat eerst over dit concrete geval, daarna over het beginsel behandeld moet worden. Eenige sprekers stellen de vergadering met de geschiedenis van genoemde weduwe op de hoogte zoodat zij rijp wordt om haar oordeel uit te spreken. Dit houdt in,

dat de weduwe H. WEENING in de kas behoort opgenomen en als elke andere weduwe behoort behandeld te worden.

Daarna komt het beginsel in behandeling. Sommigen vinden het billijk en christelijk, als de verzorgden door de kas de kerk verlaten en later met berouw terugkeeren, dat zij dan weder in het bezit van het vroeger genotene kunnen komen. Anderen zijn van gedachten, dat door hun heengaan hunne relatie tot de kerk wordt verbroken en dat zij bij eventueelen terugkeer geen aanspraak op de kas hebben.

Met dit laatste gevoelen vereenigen zich de meesten en het wordt dus besluit der vergadering.

ART. 47.

Aan de orde is punt 4 onder letter D van de Agenda.

Friesland. Omtrent de kas voor emeriti-predikanten enz. spreke de Synode uit: bedoelde kas zij, in overeenstemming met art. 13 der Synode van Dordrecht, eene kas ter ondersteuning, opdat het beginsel der inning volgens het voorstel der commissie geen vereischte worde. (Tegen dit besluit is door 5 leden der prov. verg. protest aangeteekend).

Frieslands afgevaardigden geven toelichting en laten uitkomen, dat hunne provincie geen eigenlijk gezegd pensioenfonds, maar een fonds ter ondersteuning wil, omdat het eerste nadeelig op de collecten werkt.

De commissie van rapporteurs deelt mede, dat een stuk ingekomen is uit de classis Heerenveen, houdende mededeeling, dat zij instemt met het protest van de vijf leden der provinciale synode, en dat dit protest de tendenz heeft tot de oude prov. bedeeling terug te keeren.

De discussies over dit punt worden, na het advies der docenten te hebben ingewonnen, geopend.

De afgevaardigden uit Pruisen deelen mede, dat bij hen de kas het karakter van een ondersteuningsfonds heeft. Broeder EGGENSTEIN verklaart, dat sedert 1862 eene kas voor predikantsweduwen bestaat in de Belg. zendingskerk, die het karakter van ondersteuning draagt. Het bedrag der ondersteuning wordt jaarlijks door het bestuur van het fonds vastgesteld, en heeft tot heden f 400 per jaar

bedragen. Om echter in de termen te vallen, dat zijne weduwe door de kas ondersteund worde, moet een predikant of evangelist 10 jaar lang eene contributie van minstens 12 fr. bijgedragen of 120 fr. in eens gestort hebben. Broeder EGGENSTEIN meent evenwel, dat de beginselen en grondslagen, waarop de kas voor emeriti-predikanten enz. der chr. ger.kerk rust, veel meer in overeenstemming is met den geest van het Evangelie en met de verplichting eener gemeente tegenover haren voorganger en de zijnen.

Al spoedig beweegt zich de discussie geheel om de vraag, of art. 10 van het reglement, dat van een minimum van f 200 aan ieder spreekt al of niet zal veranderd worden. Met warmte wordt door verschillende broeders gedebateerd, en in het licht gesteld wat voor verandering pleit en wat er tegen is. Sommigen meenen, dat aan verandering geene behoefte bestaat, omdat de gegoeden, blijkens de ervaring, toch bedanken, en dat art. 10 niet in strijd is met Dordt, daar Dordt van geen rijk of arm spreekt, maar enkel van kwaliteit.

Anderen achten het hoog tijd, dat door de Synode luide uitgesproken worde: de kas bestaat alleen om in wezenlijke behoeften te voorzien, dewijl het Evangelie nergens gewaagt van een recht op pensioen en daarenboven de gedachten aan een pensioenfonds bij vele leden der kerk nadeelig op de collecten werkt.

Ten slotte wordt de vraag in stemming gebracht: zal art. 10 veranderd worden of niet?

De uitslag is:

Art. 10 zal veranderd worden.

ART. 48.

De tijd voor deze zitting bepaald is verstreken. De adjunct-scriba laat zingen Ps. 105 : 5.

God zal zij u waarheid nimmer krenken,

en sluit met dankzegging.

Z e s d e z i t t i n g .

Donderdagnamiddag 16 Aug.

ART. 49.

Ds. P. D. Vlieg gaat de vergadering voor in 't gebed, nadat gezongen was Ps. 105 : 3.

Vraagt naar den Heer en zijne sterkte.

ART. 50.

In verband met het besluit van dezen voormiddag komt de vraag aan de orde :

Welke verandering moet in art. 10 van het reglement voor de kas

gebracht worden? Door twee voorstellen wordt een antwoord beproefd, waaruit een derde geboren wordt, dat door de vergadering is aangenomen en dat aldus luidt:

De kerk is verplicht hare emeriti-predikanten, predikants-weduwen en weezen te verzorgen naar behoefte. Het bestuur zal het verzorgingsbedrag bepalen in overleg met de respectieve classes, na op de meest discrete wijze kennis genomen te hebben van de financiële krachten van wie ondersteuning behoeven.

ART. 51.

Ter aanvulling van het genomen besluit — art. 34*b*. — betrekkelijk de emeriti-predikanten, spreekt de vergadering uit, dat dit $\frac{1}{6}$, door de gemeente te dragen, ook van toepassing is op de predikantsweduwen en weezen.

Hiermede is tevens het voorstel Overijssel, punt 9 letter D behandeld. In art. 21 dezer notulen staat dit voorstel afgedrukt.

ART. 52.

De volgende twee zaken worden ten aanzien der kas nog bepaald:

a. Dat vooralsnog geene verandering zal komen in de samenstelling der commissie, maar dat de eerstvolgende Synode zal terug komen op de vraag, of de provinciën, die nu een ouderling voor de commissie leveren in 't vervolg gedurende een vasten tijd geen predikant zullen kiezen en omgekeerd.

b. Dat iemand, die tijdens hij lid der commissie is als ouderling aftreedt, door zijn aftreden het vereischte verliest om commissie-lid te zijn. Zijn secundus moet in dat geval hem vervangen.

ART. 53.

De ouderling W. VETTEN verlaat de vergadering en zijn secundus, H. VAN WAARDHUIZEN, na instemming met de formulieren betuigd te hebben, neemt zitting.

ART. 54.

De commissie van rapporteurs deelt mede, dat ingekomen is een schrijven van de Wed. MEKKES, inhoudende, dat de gemeente Uithuizermeeden nog geene uitvoering heeft gegeven aan het synodaal besluit van 's Hertogenbosch om de helft aan haar te betalen van het annus gratiæ, voor zoover dit bij de invoering van het reglement nog niet verstreken was.

Uit de toelichtingen, die gegeven worden, blijkt, dat het gedrag van Uithuizermeeden aan enig misverstand is toe te schrijven. De vergadering besluit daarom, na breedvoerige bespreking, dat aan de gemeente Uithuizermeeden officieel kennis gegeven zal worden, dat zij in elk geval verplicht is aan het besluit van 's Hertogenbosch, dat thans bekrachtigd wordt, binnen drie maanden na deze Synode, uitvoering te geven.

Aan de classis Warffum wordt opgedragen de hand aan de uitvoering van dit besluit te houden. Blijft de gemeente Uithuizermeeden in gebreke, dan moet de classis het hooger kerkbestuur er mede in kennis stellen. Zoo Uithuizermeeden na verloop van drie maanden de weduwe niet uitbetaald heeft, zal de algemeene kas het voorloopig doen om dat later op Uithuizermeeden te verhalen.

ART. 55.

Nog wordt ten aanzien van meer gemelde kas bepaald :

- a. Dat het $\frac{1}{6}$ van de ondersteuningssom, door de gemeente te dragen voor hare em. predikanten, predikants-weduwen en weezen, geene terugwerkende kracht heeft.
- b. Dat ditzelfde geldt ten aanzien van het gewijzigde art. 10.
- c. Dat het reglement, zooals het nu gewijzigd is, op nieuw gedrukt en achter het verslag van de handelingen dezer Synode geplaatst zal worden.

ART. 56.

De commissie naar de vereenigde presbyt. kerk van Schotland, bestaande uit de broeders S. v. VELSEN, L. LINDEBOOM en C. J. I. ENGELBRECHT, doet bij monde van laatstgenoemde verslag van hare ontmoeting.

Dit verslag met de toespraken van S. v. VELSEN en L. LINDEBOOM wordt onder Bijlage 4 gevonden. De president feliciteert de commissie met de volbrachte taak, dankt haar voor de moeite, die zij zich wel heeft willen getroosten en spreekt den wensch uit, dat de reis naar Schotland tot nauwere toehaling van den band tusschen de presbyteriaansche kerk en de onze mag strekken.

ART. 57.

De commissie van rapporteurs deelt mede, dat bij haar ingekomen is een schrijven van een drietal leden der gemeente te Arnhem. Doch de tijd roept tot scheiden, en de vergadering gaat na het zingen van Ps. 72: 11,

Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen,

en dankzegging bij monde van Ds. EGGENSTEIN tot morgen uiteen.
